

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

16 august st. v.

28 august st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 33.

ANUL XXVIII.

1892.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Nevêsta actorului.

Îl cunoșeam de mult. Îmi eră prieten bun, cum îmi sînt mai toți actorii. Îl chemă Ionel și eră un băiat de zahăr. Veșnic îl vedeai cu zimbetul pe buze, veșnic îl auđiai glumind. Avea o geantă dor-doră de anecdote, cari de cari mai picante și mai de haz, pe cari le spunea cu atîta șic, că te strîmbai de ris, chiar de ai fi fost cu mórtea în inimă. Me prind, — pe mustățile lui, bun înțeles, — că chiar dracu, cât e el de serios, decă l'ar fi ascultat măcar odată.

Veselia lui, — acea veselie sburdalnică și nepăsătoare pe care actorii o au în general, — făcea din el un tiner plăcut și un prieten dorit.

Avea înse ceva și mai mult. Avea talent. Un talent natural, — din născare, ęis mai bine, — ceea ce — iertă-mi-se sinceritatea, — lipsesce cam la mulți din actorii noștri.

Inzestrat c'o voce plăcută, c'un chip simpatic, c'un joc de scenă admirabil, vrăjiă publicul îndată ce se iviă pe scenă.

Spectatorii, de aci încolo, nu mai aveau ochi, urechi și aplause decăt numai pentru el.

Și Ionel eră așă de recunoscător publicului de prinosul ce aducea talentului seu, că din ęi în ęi, — și cu cât talentul lui se desvoltă prin studiu și prin muncă, — el îl făcea să petrecă și să plece încântat și mulțumit în tot'dauna dela teatru.

Așă eră Ionel și așă l'am cunoscut eu, sînt acum câțiva ani.

Intr'o bună diminetă, Ionel dispărù de pe scenă, numele lui nu se mai vedù pe afișile teatrului.

Ce se întemplase?... Nu cumva eră bolnav? Nu cumva murise?...

Nu, nimic din tóte astea. Ionel, ca ori care muritor, căduse și el în mreșile dragostei. Se amoresase și-atîta tot.

Și idolul, adorata lui, eră o fată drăguță, tineră și talentată, tovarășe cu el de scenă. Și dragostea lor se născuse din îmbrățișări infocate schimbate în fața publicului, silite de rolurile lor.

Și iată-i îndrăgiți și iată-i cununați.

Ionel vru să fie și el la modă, să facă și el luna de miere în călătorii.

Iși compuse dar o trupă de actori și plecà cu ne-

vestica lui ca să petrecă luna de miere în *tournee*, în provincie.

De atunci înse Ionel nu se mai vedù. Ce s'o fi întemplat, nu șciu; dar el nu se mai întorse în capitală. Auđiam fórte rar vorbindu-se de el și ęiarele anunțau la luni depărtate că Ionel jócă în cutare séu cutare oraș...

Trecură ani la mijloc. Intr'o veră plecai la munte ca să-mi caut sănătatea sdruncinată cam reu de muncă.

De Ionel nici nu visam; ba îl uitasem așă de bine că par că el nici nu esistase vre-odată.

Singurul meu tovarăș de drum, eră un sac de călătorie pe care-l duceam în mîna stînga, pe când cu drépta țineam nedespărțitul meu baston.

Cum ajunsei în orașul muntos pe care mi-l recomandase medicul meu, me îndreptai pe jos, pentru că trăsură nu eră, spre singurul otel ce eră în acea localitate, otel dealtfel mare și încapător cu firma la «Coróna României.»

De și aprópe să se insereze, împins de curiositate, cum îmi luiai odaie la otel și scăpai de beleauă din mîna, o *tulii*, — așă se ęice pe acolo, — în oraș la plimbare.

N'avui înse mult de lucru. O jumătate de cias îmi fu destul ca să ved ę tot orașul care se compunea din trei uliți, lungi și nesfêșite, aședate pe malul unui rîu.

După ce mîncai cu poftă într'o grădină, pe marginea apei, căreia i se ęicea: «La móră», me întorsei la otel cu gîndul ca să-i trag un pui de somn și mai cu poftă...

Iar ęicetórea veche: «Omul propune și Dęeu dispune»... că nu șciu, ęeu, decă i-am închis vre-o clipă...

Cum stinsei luminarea mii de jigăanii me luară cu asalt. Incepui, ca Alesanru Machedon de veșnică memorie, o luptă desperată cu acele mii de insecte reutăcioșe și făcui din ele un măcel îngrozitor.

Credeam c'am scăpat în urma triumfului meu fericit de ori-ce întemplare supărăcióșă, când, — întindendu-me satisfăcut și cu voluptate în pătucul meu de lemn și cu salteaua tare ca piatra, — auđii de-odată un gemet înăbușit sfîșietor de durere, pornind din odaia de alături.

Gemétul fu urmat de o tuse sécă, o tuse din ace-

lea care-ți îngheță sângele în vine și-ți umple ochii de lacrimi.

Apoi se auzi ră suspine și vorbe dișe cu un ton tângțios, pline de mângâiere, muiate în tot ce avea inima mai iubitor și mai scump.

Și gemetele și tuseă se urmară și eu cuprins de o tristețe nepotolită și apucat de niște gânduri nedorite, me svêrcolii înședar până la diuă să închiz ochii... Somnul fugise...

A doua di, întrebând pe chelneriță cine sînt vecinii mei de alături, cari nu me lăsase să dorm tótă nóptea, îmi spuse că e un biet actor cu nevastă-sa care eră pe ducă.

Și actorul eră Ionel, — Ionel vechiul meu prieten și iubitul actor al capitalei, — pe care d'abiă l'am putut recunósce; așa de mult îl schimbaseră suferința și desnădejdea.

Ne sărutarăm și el zimbî, dar zîmbetul lui fu așa de trist că simții în mine un fior de ghiată.

Îmi istorisi traiul lui de când nu ne vêdusem. Îmi povesti tóte miseriile prin care trecu nenorocitul actor apucat odată să calce pe scenele din provincie.

Îmi spuse cum nevêsta lui, draga lui nevestică, sfărîmat de bôlă, — o bôlă crudă de piept, — zăcea de mai bine de un an pe patu-i de durere, pe când el cu mórtea în suflet, în tot timpul acesta, trebuise să facă pe public să riđă cu hohot ca să pótă câștigă hrana și cele neapărat trebuincioșe bolnăvioarei.

Medicii îi recomandase aerul de munte și el venise cu trupa în acel oraș în care în chiar sêra aceea trebuia să jôce.

Bôla nevêsti-și risipise tot ce agonisise cu muncă cânescă în decurs de mai mulți ani. Eră incurcat în datorii și decă nu jucă în acea sêră eră amenințat ca a doua di să fie dat afară din otel cu sêrmana lui nevêsti.

Petrecui tótă diua cu el, la capêtul nevêstii lui.

Nenorocita femeie eră așa de slăbită că sfêrșitul ei se vedea că eră aprópe.

Sêra eră teatru. Se jucă o comedie-bufă din cele mai escelente și în care Ionel n'avea rival. Tótă elita orașului, dela mic la mare, funcționari și negustori se grămădiau la intrarea otelului «Coróna României» în care se află sala de spectacol.

Sala gemea de lume care așteptă cu nerăbdare ridicarea cortinei.

Și pe când publicul aplaudă și da din picioare cu neastêmpêr, Ionel, nenorocitul Ionel, cu ochii plini de lacrimi, cu disperarea în suflet, sta nemișcat în odaia nevêsti-si care eră mai reu ca tot'dauna.

Gălăgia din teatru se auđiă până în odaia bolnavei.

De-odată șgomotul deveni asurđitor. Ionel deșteptat din impietréla lui, murmură:

— Intêmplă-se ori și ce, nu voi jucă astă-sêră...

— Să nu faci una ca asta, Ionel! șopti nevêstă-sa cu o voce sfêrșită și intreruptă de tuse... Tu șcii că aplausele îmi fac bine, șcii cât sînt de fericită când aud că te rechiama în scenă...

— Dar ți-e reu...

— Nu, nu mi-e așa reu; cum cređi tu, ingână sêrmana martiră silindu-se să zimbescă. Ș-apoi scena e aprópe, o să-ți urmez în gând fiecare mișcare și aplausele ce vei capêta tu o să me însuflețescă mai mult ca ori-ce léc... Aide, du-te... te rog...

— Fie voia tal murmură Ionel.

Și într'o clipă de ochi se deguisă și se grimă.

Tunete de aplause primiră intrarea lui în scenă. În viêta mea nu voi uită acêstă reprezentație. Pe când nevêstă-sa eră în agonie, el, soțul, cu disperarea în suflet, dar cu zîmbetul pe buze făcea pe public să petrecă, să riđă cu hohot, să se ție cu mânele de pantece de haz...

Ionel eră neîntrecut...

În scena finală, când Ionel jucă una din scenele cele mai caraghióșe și pe când publicul entusiasmă și făcea ovațiuni nesfêrșite, nevêstă-sa își da sufletul Domnului, dar și-l da zimbînd, fericită de succesul și triumful bărbatului ei...

A doua di pêrul lui Ionel eră alb...

Acesta e actorul și asta-i viêta lui: Să riđă, când trebuie să plângă; să plângă când trebuie să riđă! Și tot asta e și viêta cronicarului.

MARION.

A t u n a t !

În întinsa-i albăstrime ceru-i limpede. Moș-Sóre își aruncă-a lui lumină și căldură pe ogóre. Iar plugarii, voinicesce trag la brazde peste ele Indemnându-și boulenii cari, plugurile grele Le urnesc de-abiă. Pămêntu n'a vêđut un strop de plóie Peptu lui uscat de sete să-l adape, să-l mai móie. Și plugarii cer, se rógă pentru fi-te ce ogor, Pentru vite, pentru dênșii, pentru muncă mai cu spor.

Iérna grea cu mari troiene s'a pornit de-acú întregă; Toți așteptă primăvêra, iérba, pasêrea pribégă, Mugurii de flori și frunđe, verde în holde să rêsără, În vestmênt de veselie firea să se 'mbrace iară. Cald e sórele, ce-i dreptu, inse *babele-s* poznașe Că bêtrânu are, ci-că, minte de copii în fașe: Și te pomenești că tóna iar le vine-a se șburli Și din pletele lor sure cu omêt a fulguí.

Cam așa grăind plugarii, vêd ivindu-se pe zare Niște nori, la față vineți, mici pârênd din departare. Cu incetu, cu incetu se întind și ceru 'mbrace Gata par' că, în mânie, alt potop acú să facă. — Măre, ce spuneam de *babe*, pune-le-ași la tóte córne, Veđi că au de gând pe semne iar ninsóre să ne tórne? Đice un plugar. — Ba pare c'o să dec Dumneđu Plóia ce voiam cu toții, đice altu. Ce spun eu: Mana cea cerescă, plóea, începú cu picătura, Și ei toți, la culme veseli s'ațineau în sus cu gura, Ca să prindă câte-o bóbă. Iar atunci, din depărtare, Auđiră toți un vuet, slab întêi, apoi mai tare, Iar cu cât veniá spre dênșii tot mai mult creșcea 'n tărîe Tună! Tună!... ei strigară. Primăvêra o să vic. Și atunci o licărîre fruntea norilor brăzdă Și de-o lungă detunare valca 'n lungu-i rêsună!

Cu o mare repegiune vîjfe dorita plóie, Cu nesaț pămêntu-o sórbe și într'ênsa setca-și móie. Apoi prinde-a cerne desă ca prin ciur, ca printr'o sită Și cu tunetul se duce după cum a fost venită. Un miros de primăvêră, cu a vântului suflare Se imprășcie în urmă pestn câmpi în depărtare. Iar plugarii lung resuflă aierul plăcut, curat:

— Hei, de-acuma primăvêra a venit... căci a tunat!

RADULESCU-NIGER.

Cura cu apă

a dnului preot Sebastian Kneipp.

Cu cea mai mare părere de reu am cetit în prețuita dvăstre fôie «Familia» sub titlul «Minuuațiile apei reci» cum dl dr. Crăinicean se silește într'un mod nedemn a batjocuri pe cel mai mare binefăcător al omenimei din seclul al 19-lea, pe veneratul preot Kneipp din Wörishofen; da îl batjocorește, căci nu mai critica nu se pôte afla în «Minuuațiile dsale.» Spre a critica faptele cuiva, trebuie mai întâi să le cunoști; decă inse s'a convins cineva, cum părintele Kneipp a jertfit o viață plină de labore spre binele omenimei, cum pentru truda sa dela cei săraci pe cari îi curază nu ia nici un crucer și nici nu a luat cândva, și chiar și banii ce îi primește dela cei avuți îi întrebunțază numai spre scopuri filantropice și spre susținerea institutului unde și practisază dsa cura cu apă; đic acela care s'a convins despre tôte acestea și iubește adevărul, chiar medic să fie, nu pôte să vorbescă despre părintele Kneipp astfel cum vorbește dl dr. Crăinicean, făcând puclicul să credă că Kneipp ar fi un șarlatan care umblă numai după câștig.

De ce, decă dl dr. Crăinicean este convins, că Kneipp e un șarlatan, nu o documentază acésta, ci numai o afirmă? Din contră dsa recunoște, că și medicii ar fi de acord cu părerile lui Kneipp în privința curei cu apă, decă nu s'ar teme, că poporul apoi nu va mai chemă medici spre ai prescrie apa rece.

Și are dreptate dl dr., că cel ce studiază cura lui Kneipp, va fi în stare a-și prescrie și singur apa spre a se cură având durere de cap, de măsele și altele de acestea, dar la o bôlă mai grea va recurge totdeauna la ajutorul unui medic despre care este convins că nu-l îndopă cu veninuri ruinându-i tot organismul, ci-l va cură într'un mod mai natural, precum o fac acésta medicii cari au recunoscut că cura lui Kneipp este minunată.

Dl dr. Crăinicean admite că cura cu apă rece e de folos în cele mai multe casuri, inse nu la tôte bólele, căci 1) face ca unflatura se deie 'napoi, (adecă disolvă.) 2) Eliminază materiile cele stricate. 3) Intărește corpul. Ei bine, de ce dar e contrariul lui Kneipp, când și dsa tot acea o afirmă despre cura cu apă ce đice și veteranul preot precum se pôte vedé în opul lui «Meine Wasser-Kur» pag. 15. Născându-se fiecare bôlă prin conturbarea sângelui, adecă prin circularea defectuosă séu prin amestecarea materiilor streine și infectate cu sângele, întrebunțările cu apa urmăresc scopul triplu a disolvării, a eliminării materiilor stricate și a întăririi organismului.

În genere se pôte đice, că serviciul prim a disolvării se indeplinește prin: Aburi și scâlđi calde de burueni, (așá dară nici Kneipp nu curază numai cu apă rece); serviciul al II-le a eliminării: prin felurite cataplasme, udări și comprese; serviciul al III-le al întăririi: prin scâldele reci, udări, spělări și în fine prin întreg materialul ce servește spre întărire corpului.

În fine ce deosebire aflăm între metoda de o cură cu apă incuviințată și de dl dr. Crăinicean și între acea a părintelui Kneipp? Vedem că ambii sânt de acord în punctele principale adecă, că apa

disolvă și
eliminază materiile stricate și
intărește corpul.

Așá dară deosebirea pôte fi numai aceea, că Kneipp curază mai eftin.

Nu știu dară pe ce basă voiește să asemene dl Crăinicean pe părintele Kneipp cu doctorul maghiar din America, care practisază în mediul iernei băi de riu în liber; pe când din contră Kneipp în tôte opurile sale mai la tótă pagina, astfel și în vorbirile sale ținute în Viena, Graz și în alte orașe, în continu face atent publicul, ca fiecare întrebunțare a apei reci să se întemple cât se pôte de domol și numai în intervalurile recerute v. «Kneipp Blätter» nr. 12 a. c. (editor L. Auer Donauwörth Bayern) pag. 188 în articolul intitulat «Vater Kneipp in Würzburg» (Părintele K. in W.) unde într'altel reproduce din vorbirea ce a ținut dl Kneipp la 2800 de ascultători. «Auf die Anwendung des Wassers zu Helzwecken übergehend bemerkte er, dass die gelindeste Anwendung die beste sei» (trecând la aplicarea apei cu scopul de a cură, observă adecă că aplicarea cea mai domolă e cea mai bună.)

Între medici sânt fôrte mulți, numai de acea contrari a curei lui Kneipp, pentru că nu află demn a să ocupă cu opurile lui a unui laic, ce se vede din vorbirea ce a ținut-o părintele Kneipp în Innsbruck (K. Bl. nr. 2 a. c. pag. 9) unde đice într'altel: «Medicii să se convingă, căci a resonă și a injură pôte fiecare, numai că așá ceva nu e lucru onorific. Cum de me atacă dl acesta, cu ce drept? Nainte cu 2 ani veni un medic și-mi đise, «dle preot! Dta faci medicină cu apă, dar eu nu me incred în acésta. Nu voi să đic că e șarlătănărie, inse nu cred; dar nu voi batjocuri până nu voi fi vedut ênsumi.» Îi respunsei: Dta ești un om cum se cuvine; rămâni aici și veđi. Decă lucrarea mea este bună, să fie spriginită; decă nu, să se prepădescă.

A fost adus un băet care a fost olog (lahm) de ambele picioare. Șciința l'a condamnat, căci ce ă fost acesta în stare tôte le făcú deja. Medicul meu — să-l numim Toma — ve puteți inchipui, că urmări pe prunc cu cea mai mare atențiune, acestuia i se făcú mai bine și în curând deveni sânetos prin apă. Șciința l'a condamnat, apa l'a curat. — Veni o persónă cu «Lupus» în față, gróznic de privit. Ce đicea șciința? Pentru acesta nu mai are nici un cuvânt; ceva se pôte face, dar vindecă nu. Acesta încă a fost vindecat. Așá a mers vre-o 4 săptămâni și bunul medic se insufletise întru atâta, cât la despărțire đise: Pentru blăstêmatele veninuri nu mai dau nici o pară, ci voi întrebunțá numai apa. Mai departe tot acolo (pag. 10). Am fost pârît de un farmacist pentru Gewerbsbauinrächtingung dăunarea industriei și a comerțiului apoi la ordinariat; dar aci s'a aflat că apa n'a trecut nici odată de medicină periculósă. De trei ori m'au acusat medicii că eu vindec îndată și nu cer nimica iar pânea dlor li se sverșește. Eu le-am đis, să-mi arate numai un singur bolnav care să nu fie fost mai întâi la medici și de cari a fost pârăsit. Decă află baremi unul, să fiu pedepsit.

Astfel continuă mai departe cu felurite casuri din praca sa și apoi đice (la pag. 11): Când un dr. în Berlin a cugetat că ar fi dat de un metod nou, îndată au pornit medicii cu toții la el; dar aci đic că *popa* să se lase de medicină. Nici soldații nu au aflat praful de pușcă și totuș pușcăresc.

În alt loc enaréză cum odată iarăș fiind acusat, judele îi puse mai multe întrebări în ton aspru, dar după ce părintele Kneipp îi respunse, că mai toți pacenții au fost curați de el, după ce au umblat insedar pe la medici; ba au cheltuit cu sutele fără de a fi vindecați. În sfârșit și judele investigător i se vaită că are un reu-

matism învechit și doctorii nu îi pot ajuta.

Se află inse și corbi albi între medici, cari au fost la Wörishofen de au studiat metoda părintelui Kneipp, apoi au început enșiși a cură cu apă rece astfel: Dr. Frölich în Würzburg, dr. Hugo Mayer în Bonn, renumitul dr. Wintermitz proprietarul institutului Riesenhof lângă Linz, medicul Walter List (Stabsarzt) și alții mulți. Să auzim pe unul de aceștia cum vorbește despre Kneipp în un articlu intitulat «Preotul Kneipp, omul cel mai popular și cel mai mare higienic a secl. 19.» «De când stă lumea nu a devenit un om atât de popular, nu a putut seversî o lucrare atât de binecuvântată spre folosul poporului ca M. O. nostru preot Kneipp prin lucrarea sa, prin curile sale atât de succese; prin scrierile și vorbirile lui nu numai cura cu apă, ci și hygienă a introdus-o la popor, în colibele celor săraci a împărțit un dar binecuvântat ca nici unul 'naintea lui.» Tot în modul acesta scrie medicul List mai departe despre Kneipp, amintind între altele, că chiar pentru că aceia factori a curei naturale, a căror întrebuintare a învățat poporul dela Kneipp — au un succes minunat și nu constau nimica, astfel poporul trage folosul curei naturale, iar unele cercuri se simt păgubite, din care cauză are părintele Kneipp și inimici. Finește apoi numind pe Kneipp iarăș om mare a secl. 19.

În decursul fiecărui an cercetază cel puțin 1300—1500 de bolnavi pe veneratul preot, și plăcă vindecați și mângăeți de-acolv ca tot atâția apostoli a curei, naturale și a metodei de cură a lui Kneipp. În modul acesta cura naturală se respândește peste întreg pământul, căci Kneipp are oșpeți nu numai din toate țările Europei, ci și de prin America, o societate internațională ca în Wörishofen arareori poți întâlni. Nici desclinire de rang nu cunoșce Kneipp, el tot în acelaș ton, cu acea sinceritate vorbește și cu contese, ducese, baronese, episcopi, cardinali, medici, advocați, ca cu cel mai sărac lucrător, plugariu chiar și cu cerșitori, pentru cari mulți omeni, cari ar fi chemați să se ocupe cu ei nu au timp nici când. Și pentru totă acésta trudă a sa dela cei săraci nu primește nici un crucer, iar din darurile celor avuți ajută pe cei lipsiți; și acum a înființat un asil pentru copii în care primește copii ologi, gârbovi, orbi, scrofuloși pe cari medicii îi declar de incurabili și cari fiind lipsiți și săraci nu au speranțe a se puté susține cândva; mulți din aceștia devin sănătoși și apți de lucru.

Pe lângă toate acestea bătrânul preot și-a păstrat o modestie rară. Când cu ocasiunea a 71-a aniversară a zilei nașcerii, adoratorii lui îi aduseră ovațiuni grandioase, el le dișe: «Onórea acésta nu-mi compete mie, căci bunul meu Dđeu m'a condus la metoda acésta de cură prin suferințe. Bóla m'a făcut invențios. Onórea care mi-o faceți astăzi îi compete lui Dđeu, care toate le face și le conduce.»

În fine, deplina mea convingere este, că publicul român nu-și va perde increderea în acest binefăcător a omenimei, chiar decă s'ar află între medicii noștri ori câți, cari s'ar silî să-l descrediteze pe Kneipp. Să ne convingem noi enșine cine are drept, el séu adversarii lui.

A cărui stare materială îi permite de a călători la Wörishofen, să nu intralese a face acésta, căci din câți au fost acolo, toți s'au rentors încântați și cari nu au fost bolnavi află că ce au învățat acolo e un mijloc minunat de a-și conserva sănătatea precum și spre întărirea corpului.

Cui inse nu-i concede starea materială a cercetă pe părintele Kneipp, să-și procure «Meine Wassercur»

de S. Kneipp (se póte procurá prin toate librăriile) care până acuma este tradusă și în limba francesă, engleză și maghiară, iar decă nu me înșel încă în decurs de un an va apăre și în limba română. Din M. W. de K. a apărut numai în limba germană deja a 30-a edițiune mai fiecare edițiune constând din 6000 esemplare. Alt op a lui Kneipp destinat pentru cei săraci este «Ratgeber für Gesunde und Kranke (constă cu porto postal 1-15 fl. la librăria L. Auer Donauwörth Bayern») Mai departe «So sollt ihr leben» și «Kneipp-Kaländer.» În fine un op de cea mai mare valóre «Kinderpflege in gesunde u. kranken Tagen» care ar trebui să fie cetită de fiecare mamă, dar durere până acum nu este tradusă în limba română. Decă inse va fi tradusă, cine iubéște copii incredințați lui spre creșcere, adecă în prime linie părinții apoi conducătorii institutelor să nu întârđie a studiá acest op spre a se puté bucurá de copii sănătoși corporalminte, ce va fi o ușurare spre desvoltarea spirituală.

A. F. SILHAN.

Numirea persónelor la Etrusci.

(Urmare.)

7. Arătarea séu însemnarea originii numelui dela mamă.

În limba etruscă purcederea dela mamă s'a însemnat în numirea persónelor.

a) Prin punerea numelui mamei în genitiv, și de regulă a numelui familiei mamei:

Etrusci: Vel Serturn Mariae.

Latini: Velus Sertarius Mariae (filius). Vel Cvinti

Arthias.

Lat. Velus Quintius Aruntiae (filius.)

Etr. Remzna Ath. Cumnias.

Lat. Remzina Atti (filius) Cumniae (filius natus.)

Românește e: Iuon Muntean al Mariei.

La Latini acésta formă, adecă: ca să se pună numele mamei în genitiv, a fost fórté rară.

b) Prin punerea numelui mamei în ablativ, cu înțeles de: născut de (N. mama.)

Etr. Ar. Casni Tamnia.

Lat. Aruns Casinius Tamnia (matre natus.)

Etr. La Afle, Le Hustna.

Lat. Lars Afilius Setri (filius) Hostina (matre natus.)

c) Purcederea dela mamă și mai adeseori se însemnă prin sufixul *al*, pus la prenumele mamei séu la trunchiul de nume al familiei mamei, precum s'a arătat mai sus (6. a.)

8. Numele femeiei și însemnarea măritării femeiei etrusce.

Femeile asemenea au avut: prenume (nume de persónă, de botez), nume de familiă și supranume, și în asemenea mod se arată purcederea dela tată și dela mamă (II p. 524) ca și la feciori:

Etr. Thania Lucania La.

Thania Lucania, fia lui Larte.

Etr. Au. Rafia Ar Percumsnia;

adecă: Aula Rafia (fata) a lui Aruntie.

Percumsnia (născută din Percumsnia.)

Thania și Aula, nume de chemat, Lucania și Rafia nume de familiă, La și Ar. numele tatălui, Percumsnia numele mamei. Numele de chemat e femeesc, pen-

Darul scump.

tru acésta numele de familiă a bărbatului se pune în gen femeesc, ca și cum am dice noi, în loc de Ionescu și Muntean, Ionesca și Munteana; și supranumele bărbatului se pune în forma feminină, precum am dice noi: Cârnu și Cârna.

Pentru noi e de mare însemnătate arătarea măritării femeiei etrusce, adaugându-se atare sufix către numele bărbatului.

Măritarea femeiei etrusce se însemnă:

a) Prin punerea numelui bărbatului în genitiv; — genitivul la Etrusci se notăză prin litera *s*.

Etr. Vesi Thurmnas.

Lat. Vesia Thormenae (uxor)

adecă: Vesia a lui Thormena (se înțelege muiera.)

Etr. Thana Teti Sicies.

Lat. Tana Tetia Sicei (uxor),

adecă: Tana Tetia a lui Sēnu (se înțelege muiera.)

Vesia și Tana numele de chemat, Tetia numele de familiă, a familiei muierii, Thormena și Sicie numele bărbatului.

Tocma așa au fost și la Romanii vechi: Curtia Rosci. Numitoria M. Opi Albi.

La noi ađi asemenea se pune numele bărbatului în genitiv și deosebi se folosește între némuri: Maria lui Petru, Sofia lui Iuon. Un străin folosește numele de familie séu supranumele bărbatului p. e. Maria lui Ionescu, séu Sofia lui Cârnu, séu foloseșee și numele de botez al bărbatului: Maria lui Petru Ionescu, Sofia lui Ión Cârnu. Supranumele, cuiva e mai în us decât numele de familiă: Sofia lui Iuon (Muntean) Cârnu.

b) Arătarea măritării femeiei etrusce se însemnă prin punerea numelui bărbatului în nominativ și prin adaugerea sufixului *sa*.

Décă nominativul se înșee în consonantă p. e. Thacer, se adauge *sa* și muiera se înșee: Thacersa (I 178. 192. 200. 215. 215); decă nominativul se înșee în vocală, se adauge asemenea numai *sa*, dar atunci *sa*, cu vocala din urmă din nominativ, apar de a formă sufixe: *asa* (I 196. 198) *esa* (I. 189. 190—192) cu e scurt; *esa* (I. 186. 190. 191), cu e lung; *isa* (I. 179. 180. 183. 192.) *usa* (I 192. 195); dela nominativele în *ia* și *ie*, apar sufixe: *iasa* (I 199. II 602) cu primul *a* scurt; *iesa* (I 190. 192) cu e scurt; în fine sufixul *alisa* (I 178. 184. 186. 192. II 204).

Etr. Thana Petnei Sciria Tutnasa. Pe bărbat l'a chemat: Tutna (la Latini Tutina) și adaugându-se *sa* e: Tutna-sa.

Etr. Ath. Tlesne Ve Papa-sa.

Lat. Attia Tlesinia Veli (filia) Papae (uxor).

Attia numele de chemat, Tlesinia numele de familiă a tatălui Attiei, Veli e numele tatălui ei, Papa e numele bărbatului.

Etr. Larthi Titi Crespia Seantesa.

Lat. Lartia Titia Crespia Seantii.

Crespia e supranume, pus în gen femlein, Seante e numele bărbatului.

Etr. Vel Arnthni Latini Creicesa.

Lat. Velia Aruntinia Latini (matre nata) Creicii uzor Creice e numele bărbatului.

Etr. Ciconia Velsisa.

Lat. Ciconia Velsi (uxor).

Etr. Larthi Cainei Pumpusa.

Lat. Larthia Caenia Pompei uxur.

Etr. Thana Arntnei Perisalisa.

Lat. Tana Aruntinia Peris-is filii uxur.

Dr. W. Decke in Etruskische Forschungen und Studien broșura I. pagina 56 cităză din Ar. Fabretti

«Corpus inscriptionum italicarum» Paris 1867 tom. 4. nr. 475) o inscripțiune etruscică, aflată în Pesta:

Arnth Velx Atini Vestrnasa. Decke a tradus cu acest înțeles Arntu Velcha al Atiniei (=fiul Atiniei) numirea lui Vestrna (adecă: Vestrunulésa) În sufixul *alsa*, *al e* articolul genitivului, și *sa* e însemnarea muierii după numele bărbatului. Décă în Pesta nu ar fi locuit Etrusci, inscripțiune etruscică în Pesta nu s'ar fi aflat.

S'a dovedit (Corsen II 526) că din tóte numele de muieri măritate (adecă cu sufixul: sa cam 11 părți sânt din Etruria de nord, și numai o parte din 12, din Etruria de sud, adecă partea cea aprópe de Roma, și că cele 11 părți jumătate sânt din pregiurul orașului Chiusi (Clusium la Romani.)

În inscripțiunile raetico-etrusce (din sus de Etruria de nord, în Rhätium) și în inscripțiunile campano-etrusce (dela Lațiu spre améđi în provința Campania) nu se află nume de femei măritate, cu sufixul *sa* la numele bărbatului.

(Va urmă.)

DR. AT. M. MARIENESCU.

Doine și hore populare.

— Din Bihor. —

Pragu-mi-i băđița înalt,
Că sărută desmerdat
Și se plécă de ești mică
Și în brațe de te rădică;
Dar băđița mititel
Se sileșce vai de ei!

Asără sērai la cai,
Vēđui lupii cu nădragi,
Fetele cu póle largi;
Asără sērai la porci,
Vēđui lupii cu păpuci,
Fetele cu buze dulci;
Asără sērai la boi,
Vēđui lupii cu nevoi,
Fetele cu buze moi.

Decăt s'o iau să nu-mi placă,
Mai bine me țip în apă;
Apa trece peste mine,
Sufletul mi-a merge în bine.

PETRU P. HERȚIE.

Proverbe.

Numai o femeie te póte vindecă de o altă femeie,
pentru că șciut este, că numai diamantul și cuiul póte
scóte cuiul. (Romănesc.)

*

O vorbă rea răneșce mai mult decăt o sabie as-
cuțită. (German.)

*

Pacea înțeléptă e belșugul. (Spaniol.)

*

Orbul nu vede de loc, — îl ierți. — Dar de chior
să te ferescă Muhamet! (Turcesc.)

*

Căsnicia bună e o vecinică lună de miere. (German.)

Kipiul mortului.

(1870)

De Georges de Lys.

I.

Dete din mâni, se 'nvêrti în loc, și cădù mort.

Corpul locotenentului fu dus la spital; a doua ți fu ingropat, îmbrăcat în mare ținută militară, cu capul gol. Când căduse, îi căduse și kipiul de pe cap și remăsese jos. Kipiul fu depus mai târziu în biuroul Pieții.

În resbelul nostru din 1870, mica cetate Montmédy se ținea bine, stégul tricolor filfiă pe cetățue.

Ofițerii evadați din inchisorile Germaniei dese ori se repeđiau în orașul acesta. Un locotenent tiner sosește într'o ți deghizat. Garnisona luă armele. Ofițerul spune cine este, cere să combată. Comandantul pieței primește. Ofițerul nu are insignii, înse zărește pe o poliță kipiul plin de praf și și-l pune pe cap, ȃicând:

— Par că e turnat pe capul meu.

— Este kipiul unui camarad al dtale, omorît acum trei sêptemâni, au uitat să-l pue în cosciug.

— Și din fericire! . . . La revedere, domnule comandant, plec . . . răspunde ofițerul.

— Noroc bun, răspunde comandantul strîngându-i mâna.

Peste un cias kipiul fu adus înapoi la biuroul pieții: noul lui proprietar fusese omorît chiar la pórta orașului.

Kipiul fu aruncat într'un colț.

Cincispredece ȃile trecură: un ofițer veni iar, îl luă.

Nu trecù mult și kipiul iar se 'ntórse, singur.

Ar fi ȃis cineva că stăpânul lui, din mormânt, erá gelos de el!

II.

O companie ieșită în recunșcere, cădù în cursă; spaima dintei o risipise ca pe prepelițe când trage vênătorul cu pușca; raliată înse cu greutate se luptă acum și bătea în retragere.

La porțile orașului se strîngea o trupă ca să se ducă să adune și să scape sfărâmăturile celeialte.

Un tiner, nalt, mușchios, cu fisonomia energică, intrase în Montmédy. Vêđù trupa gata să plece subt ordinele unui sergent major. Compania nu mai avea ofițeri.

Noul sosit se duse drept la comandantul pieții, care presidá pornirea.

— Sânt locotenent, domnule comandant, ȃise el; viu din captivitate; îmi dai voe să iau direcția trupei acesteia?

Și scoțând din căptușela vestonului o scrisóre de serviciu mototolită, îngălbenită, murdară pe la indoituri, ȃise:

— Iacă titlurile mele: Loius Jacqmont, locotenent în al 56-lea de linie.

Șeful de batalion luă scrisórea, o citi, și făcù un semn că consimte.

— O sabie și un kipiul ȃise Jacqmont.

Sabia fu găsită, înse kipiuri nu mai erau.

— Este kipiul. Din biurou . . . ȃise un sergent.

— Du-te de mi-l adă.

— Nenorocitele! nu luă kipiul ăla! ȃise comandantul.

— Și pentru ce?

— Kipiul mortului! Stăpânul lui a fost omorît, doi ofițeri au voit să se slugescă cu densusul: cel dintei glonț tras de vrăjmaș i-a omorît.

Jacqmont zimbì, luă kipiul din mâna sub-ofițerului îl puse pe cap și comandă:

— Înainte . . . marș!

Comandantul pieții dete din cap; i se părù că un vânt rece trecuse și că umbra morții plană pe capul locotenentului.

— Încă nul ȃise el oftând.

III.

Compania decimată fugiă în desordine în debleu pe unde trece drumul Germaniei, fugind astfel spre pierderea ei totală, când sosi Jacqmont.

Dintr'o aruncătură de ochi vêđù primejdia, studiă terenul, pe urmă își desfășurá ómenii spre drépta, între pădurea Geravaux și valea unde erá grămădită compania bătută; acolo își acoperiă retragerea și înfrână pe vrăjmaș.

Dete ordinele, fără grabă, cu liniște, ca pe un câmp de manevră; pe urmă revisui linia dela un cap la altul, rectificând detaliurile, dând avisuri fiecărui.

— Ei bine! ȃicea el unui tiraioar, nu veđi colo în dosul copacului ăluia pe Prusianul care me vizéză?

Și vorbind, se plecà, luă pușca, ochi pe neamț, trase, îl culcă și înapoiă pușca soldatului.

— Veđi cum merge! i ȃise el.

Își vêđù iar de drum, încet, în sus, în jos, de dinapoia soldaților.

Electrisat de exemplul seu, sergentul-major Detours, tiner de 23 de ani, se plimbă ca și șeful seu.

Înse șueratul neincetat al glonțelor îl enervă; la un moment dat în genuche.

— Sergent-major! ȃise locotenentul.

Detours sări în sus: sângele rece al șefului îi dete o energie grozavă.

Reîncepù marșul, cu capul sus.

Și ómenii aceștia amêndoi se încrucișau mereu, încurajând pe soldați.

Un glonț izbi kipiul locotenentului, îl luă de pe cap: ar fi ȃis cineva că mortul, admirând vitejia lui, îi da un avertisment.

Jacqmont luă kipiul de jos, îl scutură de praf cu mánica, și-l puse iar pe cap.

De doue ciasuri țineau piept vrăjmașului. În sfêrșit veni ordinul să bată în retragere. Prima companie pornise spre oraș.

Ómenii, obosiți, s'aruncară spre debleul ridicat pe drumul pe unde se retrăsese mica trupă. Va să ȃică se ducea spre un defiliu unde ar fi fost mitraliați fără să se pótă apêrá. Înse locotenentul erá acolo. De-odată li se puse înainte, le taie drumul. Le comunică liniștea lui, le impuse voința lui; și tocmai voința asta, numai voința asta duse iar linia înainte și recucerì poziția pârăsită.

— Acum, ȃise el, batem în retragere când voi voif eu și cum voi voif eu!

Mișcarea se făcù din poziție in poziție, prin undu-lațiile șesului, continuând o apărare incăpăținată. Înșfēr-șit, trupa ajunse in marginea unui sat unde vrăjmașul nu se putea gândi să-i atace. Eră scăparea.

De-odată Detours băgă de sémă o nehotărre in trupă. Sergentul-major nu mai vėdù pe Jacqmont.

— Locotenentul! strigă el.

— A cădùt.

— Ajutor, Rastaire, dișe Detours.

Rastaire, sergent vechiu, cu trei galóne, se cam codi; pe urmă, vėdēnd pe șef că se întorče, se luă după el. La doue sute de metri de vrăjmaș Jacqmont sta lungit, cu un glonț in vintre. Cunoscù pe subofițeri-rii sei.

— Omóră-me, Detours, numai să nu me lași in mânilor mișeilor de nemți.

— Te vom scăpá, domnule locotenent.

Jacqmont avù un zîmbet trist.

Sergentul-major se și desbrăcase de mantă și culcă pe ea pe rânit; apoi cu ajutorul lui Rastaire începù re-tragerea.

Glónțele îi urmăriau, spațiate, dar rare și bine ochite. La fiecare foc de pușcă cei doi ómeni se lăsau pe vine ținēnd inse pe genuchi povara lor. Glónțele șuerau pe d'asupra capetelor; porniau iar, făceau câțiva pași și iar se lăsau jos.

In sfērșit ajunseră in sat.

Detours rechisiționă o căruță și duse in Montmedy pe al patrulera posesor al fatalului kipiul

IV.

Tótă nóptea sergentul-major veghiă lângă căpētiul ofițerului seu; acesta, cu o oglindă in mână observă cum i se descompunea fața.

— Me duc! dișea el fără să-și piérdă liniștea.

In dori de di durerile ajunseră de nesuferit.

Jacqmont se luptá cu mórtea.

Bătù 7 ore; in delirul lui, muribundului i se părù că vede o umbră că trece, umbra mortului; atunci, cu o sfidare supremă, intinse brațul, luă kipiul de lângă pat și-l puse pe cap, se sculă in sus, strigă:

— 'Naintel...

Și cădù mort.

ION S. SPARTALI.

Darul scump.

— La ilustrațiunea de pe pagina 389. —

Ce este putere mai mare decât dragostea? Res-pundeți voi toți cei ce ați simțit ardēnd in peptul vos-tru focul nestins al dragostei ferbinți! O vorbă, o pri-vire, o stringere de mână, un mic obiect din partea fi-inței iubite te 'nalță in raiul fericirii séu te dobóră 'n abisul iadului.

Autorul ilustrațiunii din nr. acesta a infătoșat pu-terea dragostei prin un mic dar, un coșuleț de flori, ce dēnsa a primit dela el, dela acela pe care îl iubeșce cu tot focul primului amor.

Cu ce pasiune priveșce ea acest semn al atențiunii gingașe! Par că fiecare flóre i vorbeșce de el. Fie-care frunđă par că-i ascunde cheia fericirii. Le priveșce cu drag, le sărută și le șopteșce vorbe dulci, cuvinte tainice, pe care numai ea le înțelege.

Ofl ce dar scump!

B o n b ó n e.

Iată câteva definiții ale cuvēntului sócra, după un satiric neamț:

— Sócra este un conflict internațional. — Décă omul e coróna creațiunei, sócra de sigur e crucea de p'acésta corónă. — Sócra, in cel mai bun cas, este un diavol, căruia ai să-i mulțameșci că ți-a dat un ânger. — Pe cerul fericirii familiare, sócra este un nour vifo-ros vecinic amenințător. — Amorul este apetitul inimei, iar sócra este sgârcitul stomachului.

— Ai insultat eri pe Costică, vrea să te provóce la duel.

— Așil își schimbă el gândul ásta!

— Îți spun că e lucru serios! Ia séma Costică trage de minune la țintă cu pistolul.

— Sânt sigur că n'o să me omóre, îi datoresh încă o mulțime de bani.

Intr'o societate citiá unul ceva despre o femeu fórte rea. Un altul îi dișe:

— Te rog lasă-me să iau o copie din cea-ce ci-teșci.

— De ce? dișe acela care citea, tu ai acasă ori-ginalul, ce-ți mai trebue copia?

Cum se cunóșce secul mușcelor:

El. — Ce mulțime estraordinară de mușce sânt ađil!

Ea. — Da, inse tóte de secul frumos!

El. — Cum poți să le deosebeșci?

— Ea. — Nu veđi că se aședă tóte pe oglindă?

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. *Di Ionescu Gion*, care se găseșce la Paris, a fost însărcinat de regele Carol să intocmescă acolo biblioteca pentru institutul universitar Carol I din București. — *Di N. Alecsandrini* va publicá la București o broșură intitulată: *Situația generală a României dela unirea principatelor și până astăzi.* — *Di G. Murnu*, care a publicat mai multe poesii și 'n fóia noastră, va da la lumină in București un volum de poesii in dialect macedonian.

George Barițiu. La 12/24 maiu anul curent na-țiunea română a serbat cu multă bucurie jubileul de 80 ani al ilustrului seu fflu, George Barițiu, a cărui nume va strălucii de-apurare cu litere de aur in anelele deșteptării nóstre naționale și culturale. Ovațiunile care i s'au făcut atunci, au fost atât de imposante, încat dișea aceea cu tot dreptul póte fi o di epocală pentru noi. Depeșele, scrisorile și tot felul de felicitări au fost in numer atât de mare și din așa de multe părți, încat nu e frasă numai afirmațiunea, că intréga națiune ș-a manifestat simțemintele de recunoștință. *Di dr. Cornel Diaconovich* a indeplinit dar o lucrare fórte prețioasă, adunând tóte felicitările și publicându-le intr'o broșură. Acesta a apărut dișele trecute la Sibiiu sub titlul: *George Barițiu. 12/24 maiu 1812—1892. Foi comemorative la serbarea din 12/24 maiu 1892.* Pe pagina de frunte găsim portretul cel mai nou al dlui Barițiu, făcut după o posă luată de odată cu ceea ce intrebuințarăm noi in *«Familia»*, cu deosebirea că cea publicată de noi a fost in față, iar acesta e in profil. Urmézá biografia dlui Barițiu, care dintre tóte cele scrise pân' acuma e

cea mai completă. Vin apoi felicitările, înteu a deputațiilor în frunte cu Academia Română, apoi a arhiepiscopilor români și a corporațiilor și singuraticilor din Transilvania, Ungaria și Bănat, Bucovina și România, din străinătate. În sfârșit un adaus din numărul festiv al «Familiei.» Broșura acésta va servi pentru totdeauna tuturora drept dovédă, că cum a știut națiunea română la 1892 să aprezieze meritele unui mare fiu al ei. Prețul 80 cr.

Originea limbei române. Precum anunțarăm, dl Dionisiu Pășcuțiu, actualmente avocat în Făget, comitatul Caraș-Severin, iar mai de mult profesor de limba și literatura română la gimnasiul din Oradea-mare, a scos la Lugoș, în tipografia Carol Traunfellner, o lucrare în limba maghiară intitulată: «A román (oláh) nyelv eredete. A nemzet megalakulása stb.» (Originea limbei române. Formarea națiunii etc.) Cartea dlui Pășcuțiu este un răspuns critic la scrierea dlui dr. Réthy László, intitulată: «Az oláh nyelv és nemzet megalakulása.» (Formarea limbei și națiunii valahe.) În lucrarea sa dl Réthy afirmă, că limba și naționalitatea română este o amestecătură albaneză, tracică și ilirică. Dl Pășcuțiu, combătându-l, arată latinitatea noastră și susține, în urma lui Petru Maior, că limba română este mama limbei latine. Motivele și deducțiunile sale au să fie o lectură interesantă mai cu sémă pentru publicul maghiar, pe care de sigur îl va surprinde gruparea pentru asemenarea cuvintelor din limba română cu aceleaș cuvinte din limbile romanice. Cartea are o estensiune de 296 pagini 8° mic. Prețul 1 fl. 50 cr., în librării 2 fl.

Cel mai mare bine din lume. Acesta e titlul unei broșuri care a apărut în tipografia arhiepiscopiei din Sibiiu, tradusă după Henry Drummond de profesorul Dionisiu Făgărășan. Cel mai mare bine în lume, firește, este sănătatea, deci conservarea acesteia caută să fie îngrijirea ori și cui. În privința acésta cărticica apărută dă cele mai practice informațiuni. Ea în Anglia s'a tras în 180,000 de exemplare. Este de dorit să se răspândescă și printre români. Prețul 20 cr. Venitul e destinat pentru fondul de pensii al numitei arhiepiscopiei.

Istoria literaturii române. A apărut și e de vëndut la autorul, Ökrös, comit. Bihar, precum la toți librării: «Istoria literaturii române.» Revédută după comanda ministeriului cultelor din București. Cu ajutorul ministeriului cultelor din Berlin. (În limba germană.) Prețul 4 marci séu 2 fl. 30 cr. Autorul a mai pus sub tipar: Elemente turcești în limba română. Cu un adaus despre cuvinte române din alte limbi. 7—8 côle. Cöla 10 cr. Mai târziu va apăre. Citațiuni din scriitori osmani, arabi și persiani pentru elemente turcești în limba română. Cele doué din urmă se tipăresc numai în puține exemplare; de aceea on. domni cari doresc să le primescă, sânt rugați să scrie acésta autorului.

Replica studenților universitari. Comisiunea studenților universitari pentru redactarea Replicei ne recercă să publicăm, că prima ediție din edițiunea românească a Replicei este deja epuizată până la cel din urmă exemplar. Comisia a făcut inse deja pașii necesari, ca în timp cât se pöte de scurt să se tipărescă o a doua ediție:

Bustul regelui Carol. Dl Const. Hègel, sculptorul binecunoscut al statuei lui Miron Costin, a fost găzduit la Castelul Peleş, vr'o 10 zile, ca să retușeze după natură bustul în marmură al regelui. Dl Hègel a făcut asemenea un admirabil bust al reginei. Regele a exprimat dlui Hègel mulțumirile sale.

Diary nou. «*Ecoul Doljului*» e titlul unui nou diary ce a apărut la Craiova.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. *Artistul I. Vlădicescu*, a cărui mörte o anunțarăm după diarele bucureșcene, n'a murit; din contră merge spre bine cu sănătatea. — *Direcția Teatrului Național* din București va angajă în stagiunea acestui an pe Iulian fiul, care sémănă de minune cu părintele seu.

Corul dela Chisetu la Sibiiu. Escelentul cor vocal al plugarilor români din Chisetu, aplaudat cu atâta căldură la patru adunări generale ale societății pentru fond de teatru român, va cântă în curënd și la Sibiiu, cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii transilvane care se va ține acolo în 15/27 august. Corul care va merge la Sibiiu, va constă din 26 bărbați, 10 femei și 4 băeți, sub conducerea preotului Lucian Șepețian. Corul va cântă în doué seri, apoi va da un concert și ntr'una din comunele mai mari românești de lângă Sibiiu, spre a popularisă și prin Ardeal înființarea corurilor vocale în popor, de cari în Bănat sânt peste 80. Efectul de sigur are să fie mare.

Teatrul din Iași. Ministerul de interne a aprobat programul pentru clădirea teatrului național din Iași, cum și convențiunea ce urmază a se încheiă cu arhitectii vienezi Helmer și Fellner, pentru facerea planurilor acestui teatru și supraveghia clădirea. A aprobat și creditul de 7200 lei votat de consiliu pentru plata celor întei cheltueli de facere a planurilor. Se crede că în primăvera viitoare se va pune piatra fundamentală a clădirei monumentale ce va înzestră orașul Iași atât ca arhitectură cât și ca local de artă. După program teatrul trebuie să fie gata până la septembrie 1894.

Operetă română la București. Direcția generală a Teatrului Național a decis, ca după plecarea operei italiene la finele lunii ianuarie, să se dea reprezentațiuni de operetă română. În acest scop, direcția a intrat în tratative cu mai mulți artiști.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. Dl Ioan Istin, preot gr. or. în Mēhala lângă Timișóra, va conduce la 15/27 august un pelegrinagiu la mănăstirea Bodrogului, cu binecuvântarea episcopului Ioan Mețianu.

Dina Măjestății Sale la Beins. În anul acesta s'a serbat cu deosebită pompă. Causa acesteia a fost, că tocmai pe timpul acela s'au ținut pe acolo și exerciții militare, care au concentrat totă ostășimea regimentelor din Oradea-mare. A oficiat însuș Esc. Sa Pr. Sf. episcop Mihail Pavel, cu asistență strălucită, fiind de față un public distins și toți oficerii, în frunte cu lt. mareșal-campestru Nemeșci și generalul Ilolub. Iar înaintea bisericei erau postate trupele cari au dat salvele de onore, iar doué bânđi militare au cântat imnul imperial. După missă, trupele au defilat înaintea lt. mareșal-campestru Nemeșci, ceea ce pentru publicul beinșan a fost o privilegiu ne mai pomenit rară. La miédădi Esc. Sa dl episcop a dat o mesă, la care au luat parte generalii și oficerii superiori, dimpreună cu elita clasei inteligente din Beins. Sub decursul prânđului musica militară a cântat cele mai frumoșe piese, printre care și câteva românești. Iar la toastul purtat de Pr. Ssa pentru Maj.

Sa monarcul a respuns bubuitul tunurilor din înălțimile delurilor.

Esc. Sa dl episcop Mihail Pavel al Orăzii mari, intocmai ca an, astfel și 'n anul curent a dat preoției sale diecesane un ajutor de 6000 fl., împărțit între 60 de preoți așezați în parohii mai sărace. Un nou titlu acesta la stima generală.

Reuniunea femeilor române din Brașov a înființat, după cum se știe, un internat, cu scop de a instrui fetele din clasa de mijloc a societății românești în menagiul casei, precum și în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune economie. Reuniunea întreprinde și subvenționează acest internat cu o sumă considerabilă, numai pentru ca să poată primi fetele cu o tacsă cât se poate de scădută. În acest internat se învătă: a) A pregăti tot felul de mâncări; b) a spela și a călca tot felul de albituri; c) a croi și a cose cu mașina tot felul de albituri și vestminte; d) a cultivă legumi; e) regulile igienice. Pentru completarea cunoștințelor câștigate în școlă, s'a introdus și un curs din religie, limba română, maghiară și din aritmetică. În acest internat se primesc fete române, care vor fi absolvat cel puțin 3 (trei) clase primare și vor fi împlinit cel puțin doisprezece ani. Tacsă pentru întreținere și instrucțiune este 12 fl. pe lună, plătită anticipativ. Fete orfane și sărace pot fi primite gratuit.

Profesori. *Dl Teodor Bulcu*, profesor gimnazial și vicerector la internatul Pavelian din Beiuș, a făcut la universitatea din Budapesta examenul de profesor. — *Dl Nicolae Fabian*, absolvent de teologie al diecesei oradane și ascultător de filosofie, a depus în Budapesta examenul de profesor. — *Dl Ioan Kéri*, absolvent de teologie al diecesei oradane și ascultător de filosofie în Cluș, a făcut tot la universitatea de acolo examenul de profesor.

Concursuri. Consistoriul archidiecesan din Blaș publică concursuri pentru următoarele stipendii: unul de 300 fl. din fundațiunea lui Ioan Daniel pentru gimnaziști; 5 stipendii din fundațiunea lui dr. Simeon Ramonai, de 315 fl., 100 fl. 84 fl., și doue de câte 63 fl.; un stipendiu de 60 fl. din fundațiunea episcopului Bob; altul de 70 fl. din fundațiunea lui Vajda; 7 stipendii din fundațiunea Șuluț de 400 fl., 300 fl., patru de câte 100 fl. și unul de 60 fl.; un stipendiu de 40 fl. din fund. Alutan, 150 fl. din fund. Chirila și 40 fl. din fundațiunea Part. Moldovan.

Inscrierile la școlile elementare gr. cat. de Oradea-mare pe anul școl. 1892/93 se vor face dela 1—7 septembrie în totă ziua dela orele 9—12 a. m. și 3 $\frac{1}{2}$ —5 d. m. Sânt rugați on. părinți, ca pentru înscriere să se prezenteze cu prunci în timpul deșpit la școlile amintite strada: Nagy-Magyar nr. 370. Didactrul peste an 1 fl. 50 cr. care învățaceilor mai săraci li se iertă. Iară în 8 la 7 ore se va celebră sf. liturghie cu invocarea Spiritului Sânt, după care se vor începe prelegerile. Oradea-mare, la 26 aug. 1892. *Dircțiunea.*

Stipendii. Cu începutul anului școlariu 1892/3 sânt de a se conferi din fondurile archidiecesane de Sibiu următoarele stipendii: 1, Un stipendiu de 60 fl. din fundațiunea «Francisc Iosif», pentru studenți de ori ce categorie; și 2, Un stipendiu de 50 fl. din fundațiunea »Peioviți», pentru un student la școlile medii, cari ambe stipendii au devenit vacante priu nelegitimarea progresului în studii din partea stipendiștilor Lazar Tritean și Petru Moldovan. Aspiranții la aceste stipendii au să-și așternă suplicele la consistoriul archidiecesan până la 31 august st. v.

Adunări învățătorești. Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr. or. confesionali din diecesă Caransebeș s'a amânat pe 10 și 11 septembrie tot la Ciacova. — Reuniunea cercuală a învățătorilor români gr. or. din tractul protopresbiteral al *Timișorii* va ține adunarea sa generală în comuna Secusigiu la 15 și 16 septembrie, sub presiul dlui Em. Andreescu, notar dl Constantin Clecan.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl Alesandru de Herbay* din Arad și dșora Marióra Pop din Șard s'au fidațat la 9 august. — *Dl Antoniu Pop*, absolvent de teologie al diecesei oradane, s'a cununat cu dșora Iustina Hadși, fiica dlui I. Hadși, preot gr. c. în Spinuș în Biharia. — *Dl Constantin Puticiu*, candidat de preot din Lipova, la 16/28 august își va serbă cunună cu dșora Emilia Borlea din Maderat, comitatul Arad. — *Dl Ambrosiu Lazar*, notar cercual și dșora Catalina Cadar, la 11 august s'au cununat în Rebrišóra. — *Dl Ioan Anca*, absolvent de teologie al diecesei de Gherla, s'a logodit cu dșora Vale-ria Pop în Borgo-Tiha.

Bravura unui căpitan român. Cu ocaziunea exercițiilor militare, care s'au ținut în săptămânile trecute în părțile Beinșului, s'au ivit multe episoade vrednice de însemnat. Dintre cele multe, însemnă bravura cu care căpitanul Ioan Humița a executat problema ce i s'a dat. Dsa a avut să 'ncungiure cu trupele sale mai cu sémă române un punct cuprins de dușman și a îndeplinit acesta cu atâta istețime, încât dușmanul nici n'a observat, când a fost impresorat. Escelentul căpitan român a fost felicitat din tôte părțile pentru succesul acesta, care în timp de rebel i-ar fi produs decorațiunea Maria Teresia și o splendidă remunerațiune materială. Ne asociăm și noi din inimă la acele felicitări bine meritae.

La Stâna-de-vale sezonul în anul acesta a fost foarte vesel. A luat parte un public mult mai mare decât în anii trecuți. S'au dat și câteva petreceri și concerte, în care dșora Angela Buteanu a cântat mai multe cântece românești, care au fost primite cu aplause. Dintre români au fost în véra acesta la Stâna-de-vale episcopul Mihail Pavel, prepositul Teodor Kőváry, canonicul dr. Augustin Luran, directorul gimnazial Ioan Buteanu și familia din Beinș, parocul Ioan Borlean din Letamare, parocul Nicolae Marcuș, redactorul Iosif Vulcan și soția, dr. Dem. Kiss avocat și familia, dr. Coriolan Pap avocat în Oradea-mare, Petru Suciu protop. în Ocuriș, Ignatie Pop secretar episcopesc din Arad, Coriolan Ardelean profesor gimnazial din Beinș, Mihail Pavel jr. din Slatina, M. Huban doctorand din Sapluța, Nic. Diamandi din Oradea-mare, George Creț din Beinș, Aurel Lazar din Oradea-mare și alții.

Necrolog. *Locotentul-colonel Pappatoglu* a murit la Bucurcești în etate de 80 ani; până 'n adânci bătrânețe, densus s'a ocupat cu istorografia și archeologia.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Congresul de pace*, care în anul acesta se va ține la Berna în Elveția, se va ocupa și de cauza românilor din Transilvania și Ungaria; studenții universitari din Bucurcești au trimis acolo o delegațiune, care va prezentă congresului un memoriu tipărit în El-

veția. — *La Paris* se țin mari serbări franco-ruse în folosul nenorociților prin cholera din Rusia; reproduce-rea pieței Roșie din Moscova și a altor construcții, e foarte artistic executată. — *Gladstone* s-a constituit ministerul; dânsul e prim-lord al tesaurului și ministru al justiției, Herschell lord-cancelar, contele Kymberley secretar pentru Indii, lord Rosebey ministru al afacerilor externe, lord Houghton vicerege al Irlandiei. — *Stambulov*, ministrul-președinte al Bulgariei, a fost la mijlocul unei curente la Constantinopol, unde a fost primit cu distincțiune mare de către sultanul.

Divorțul la Turci. Iată ce scrie o revistă engleză asupra divorțului la Turci: «În Turcia, divorțul se face foarte ușor, mai ales din partea bărbatului. Femeia nu poate divorța decât numai când viitorul seu bărbat nu este de aceeași poziție socială ca ea, seu când n'are mijlocele de-a o face să trăiască conform rangului seu. Ea n'are decât să se adreseze cadiului și bărbatul va fi obligat să susție trebuințele sale un timp ore-care. Din momentul când femeia părăsește bărbatul, ea pierde și zestrea care i-a dat-o. Întru cât privește pe bărbat, divorțul e și mai ușor. El n'are nevoie de nici o judecare. Un om n'are decât să-și concedieze femeia, când nu-i mai convine, și apoi își trimite cadiului actul de divorț. El poate să-și reia femeia și a doua oră; când o reia pentru a treia oră, nu mai are dreptul să divorțeze. Din cauza acestor drepturi prea largi, bărbatul abuzază adese ori: e destul să nu fie mulțumit de o mâncare ce i-a preparat-o reu femeia sa, pentru ca s'o alunge.»

Mersul cholerei în Rusia. Cholera este pe cale de a dispăre din Nijni-Novgorod, numărul casurilor scade în fiecare zi, mortalitatea este neînsemnată. La Petersburg mor puțini. La Baku cholera a dispărut aproape; populația, care fugise, se întorce; guvernul este silit să ia măsuri pentru ca boala să nu fie introdusă din nou. Epidemia a izbucnit în Taurida. La Astrakhan nu s'a constatat nici un cas nou. În regiunea Donului boala nu scade.

Femeile din Munte-Negru. Pentru o muntene-grăncă, nașcerea ei e întăia nenorocire, iar mărtașa întăia fericire. Muntene-grăncă nu consideră pe femeia sa decât ca pe un animal, ca pe un instrument de lucru. Femeia din Munte-negru nu cunoște nici o plăcere, nici o distracție. Ea trebuie să muncască ca o vită de plug, în timp ce bărbatul seu se plimbă seu își fumază lulăua înaintea porții. Din cauza această muntene-grăncele sunt sfioșe, fricioșe și de o tristete adâncă. Un muntene-grăncă n'ar merge pentru totă lumea în companie cu femeia sa: această ar fi ceva ridicol pentru el. Dacă o întâlnește pe drum se ferește de ea seu merge un pas înaintea ei, fără să o privească o singură dată măcar. Un muntene-grăncă nu întreabă nici odată pe un prieten ce-i mai face nevăsta. Acea ce constituie o mare injurie este să felițiți pe un părinte când i se naște o fată.

Jupiter viu. Printre obiectele, pe cari Grecia le va trimite la expoziția din Chicago va figura și Jupiter, zeul zeilor antici, și încă Jupiter în carne și oșe, dar modernizat. Printre locuitorii Atenei se află și un bătrân, care duce o viață foarte originală. El umblă din oraș în oraș vânzând cărți populare, și toți îl cunosc sub numele de «Dascalos.» Ceea ce e curios este, că bătrânul are un cap, care sëmămă perfect cu capul lui Jupiter olimpiianul dela diferitele statui și de pe monedele antice. Omul acesta e așe de cunoscut în Atena încât fiecare voiajor vrea să-l vedă. El a primit și visita ducelui de Sax-Meiningen (vărul împăratului Wilhelm II) când acesta fusese în Atena. Ducele voia să-i dea bani mulți,

dar bătrânul n'a voit să-i primască, ba încă a dis ducelui următorul vers: «Timeo Germanos et dona ferentes», adică: «Me tem de Nemți și atunci când îmi aduc daruri.» Vestea lui «Dascalos» a ajuns până în America și un american și-a pus de gând să aducă pe Jupiter la Chicago unde espunându-l, de sigur că va câștiga mulți bani. El va duce pe «Dascalos» în America pe cheltuiela lui și în tot timpul cât va dură expoziția îl va întreține tot din punga sa; după terminarea expoziției va aduce pe «Jupiter» în Atena tot pe spesele lui. Americanul se obligă să dea bătrânului atât la plecare cât și la întorcere câte 10,000 de franci.

Un duel femeiesc. În urma unei discuții foarte vii, împreună cu păruieală, asupra expoziției artistice din Viena, s'a întâmplat deunăzi, în pădurile de lângă Vaduz, un duel între principesa Paulina Metternich, presidenta expoziției și contesa Kiehmändsegg, femeia guvernatorului Austriei de jos. Ele s'au duelat cu sabiile. La a treia reprisă contesa Kiehmändsegg a fost rănită la mâna dreaptă, iar principesa de Metternich a fost rănită la nas. Amândouă damele s'au imbrățișat și s'au împăcat. Dar principesa de Metternich tot necășită a ramas, fiind că nu mai poate eși în lume cu nasul ciuntit. Aristocrația maghiară e scandalisată de acest duel.

MENAGIU.

Unt prospet. Cel mai bun mijloc pentru a se avé tot'dauna unt prospet. — După ce se spală bine untul și se șterge cu ingrigire cu petece curate se umple cu el borcane de pământ. Borcanele astfel umplute încât nu mai rămâne nici un gol, se pun în un cazan plin pe jumătate cu apă și se fierbe până dă în clocote. Se scot borcanele numai când apa s'a recit și untul e tot astfel de prospet peste 6 luni precum ar fi eșit din puțineu într'aceeași zi, ba chiar gustul e mai fin. E mijlocul cel mai bun din câte cunosc. Untul topindu-se în apă caldă «bain-marie», lasă să se depună în fundul borcanelor tot zerul și prin urmare untul rămâne cu totul pur.

Cum se cunoște vinul roșu dacă este colorat seu nu. Dacă voim să cunoșcem vinul roșu, că este vopsit seu nu, umplem acel vin cu o sticlă care nu este prea largă la gură; cu un deget astupăm gura sticlei și o întorcem încetișor deasupra unui vas cu apă retrăgând degetul. Dacă vinul este curat, apa din vas cât și vinul din sticlă, rămân neschimbate, căci vinul nu va colora apa. Dacă inse vinul este vopsit se va cunoște imediat, căci apa se colorază.

SFATURI HIGIENICE.

O băntură bună pentru stomac. Fierbeți mere în apă doue ore, la un foc tare, până ce zama fructului se respândește în apă. Apoi strecoarați printr'o bucată de pânză desă. E cea mai bună limonadă pentru stomac.

Chocolata e un aliment foarte hrănitor. E bună pentru convalescenți, pentru copii și bătrâni, cură și pentru cei ce lucrăză mult cu capul. Chocolata bună se cunoște prin faptul că se topește ușor în gură.

In contra influenței, celebrul doctor italian Montegaza recomandă primblarea la aer liber. Numai faptul că aspiri aer curat îți face mai mult bine decât ori ce medicament.

Când aveți în casă un bolnav ale cărui forțe au slăbit și voiți să-l invioșați, dați-i următoarea băutură: Amestecați rachiul 100 grame, tinctură de scorțișoră 5 grame, sirop simplu 4 grame și apă 50 grame.

Temperatura școlilor. Iérna, e de mare nevoie să se varieze temperatura în interiorul școlilor. Schimbându-se temperatura, se schimbă și aerul. Dar, dacă sunt copii în cameră în acel moment, trebuie câtă vreme ferestrele sunt deschise, să fie copii în picioare, cu obrazul mai mult spre partea de unde vine frigul.

Pentru cei cari au mistuirea grea, e de recomandat să bea dimineața următoarea soluțiune: Lăsați din ajun să macereze în apă rece puțin ceaiu negru — cam cât ai inegri o jumătate de litru de apă — și beți fără de zahăr.

FELURIMI.

Dela curtea imperială din Rusia. Despre țarul Nicolau povestește un cronicar, că dela o vreme densusul se supărase din cauza atâtor mari cheltueli ce le avea cu întreținerea curții și de aceea s'a hotărât să plătescă mai bine unui «antreprenor» o sumă oare care de bani; iar în schimb acesta să-i dea de mâncare lui, familiei și servitorilor. Causa acestei hotărâri a fost următoarea: Intr-o zi țarina răsfoia contul curții la cheltueli «extraordinare» ca să vedă cam cât costă întreținerea curții. Spre marea ei mirare observă deja pe ultima pagină un mic conto. Eră scris: «O sticlă cu rom pentru moștenitorul tronului.» Și dedesubt — socotela. Țarina, care nu șcica, că băiatului ei îi place romul, răsfoi înderēt și pe fiecare pagină găsi câte o sticlă cu rom pentru moștenitor. Acesta eră scris în fiecare și începând din ziua când se născuse moștenitorul. Ba află că și bărbatul ei, când eră moștenitor avea în fiecare și scrisă în conto o sticlă cu rom. Pe prima pagină, care, data dela începutul vécului sta scris următorul rând: «O sticlă cu rom pentru moștenitor căci îl dore o măsea.» Țarina se supăra de pungășia asta, se duse la țar și-i spuse tot. Țarul Nicolau se uită d'amăruntul la conturi și di-se: «Asta-i prea mult; decât merge tot așa trebuie să-mi pui țera amanet. De adi înainte «me abonez» cu mâncarea. A doua și bucătăria imperială a fost desființată. Un antreprenor a luat sarcina de a da demăncare atât familiei imperiale, cât și servitorilor curții. Țarul plătia pentru ei și pentru țarina, câte 50 de ruble pe zi, pentru marii principii și principese precum și pentru toți cari mâncau la mēsa imperială, câte 25 de ruble; pentru alții câte 15, 10, 8, 5 și 3 ruble. Tótă curtea eră împărțită în 7 secțiuni. Se spune, că nici odată curtea n'a mâncat mai curat și mai bine; că nici odată n'a existat la curte omeni mai sănătoși, mai veseli și mai roșii la față ca atunci; dar de asemenea că nici odată nu s'au făcut economii mai mari. Și tóte acestea pentru sticla cu rom a moștenitorului. Dar după vre-o câtăva vreme lucrurile se suciră. Măncările începuse să fie rele și puțin, antreprenorul se ingrășase ca un butoiu, iar servitorii țarului slăbise ca țării. De aceea Nicolau înființă iar bucătăria imperială.

Reproducerea unei gravuri. Ca să reproducem o gravură dintr'o gazetă ilustrată, de exemplu, o tăiem și o punem pe fundul unei farfurii cu partea imprimată în sus. Turnăm apoi peste gravură puciosă topită. Lă-

săm să se răcescă și obținem astfel o pastă de sulfure pe care e ficsată gravura. Luăm hârtia, după ce o udăm cu un burete séu o muiem în apă și rămâne pe sulfure o reproducție solidă pe care o putem frecă fără s'o ștergem. Astfel se pot reproduce gravuri mici foarte frumoșe pentru decorația caselor la țera.

Un barometru țerănesc. Un naturalist stând mai mult timp la țera în véra asta, se serviá de un barometru pe cât de simplu pe atât de bun. Se ducea în pădure, luá o ramură de brad, o aducea acasă, o curăță de coje și o bătea în părete cu un cui, la adăpost de sóre. Când vérful ramurei se plecá în jos, naturalistul șcica că o să fie vreme frumoșă, uscată. Când capétul ramurei se ridicá în sus, erá semn că o să fie vânt și plóie. Acest soi de barometru n'a dat greș nici odată. Esacticitatea lui nu se póte compará decât cu a barometrului cu mercur.

Limbile pe pământ. Iată o interesantă statistică în această privință: Limba chineză este singura care se vorbește de mai multe sute de milioane de omeni, probabil de mai mult de 400 milioane. La o distanță considerabilă, urméză apoi: limba Hindu, vorbită de peste 120 milioane; limba engleză de peste 100 milioane; cea rusescă de peste 70 milioane; cea germană de aprocsimativ 65 milioane; cea spaniolă de 50 milioane; cea italiană de 27 milioane și limba portugeză de 25 milioane omeni.

Călindarul săptămânei.

Diua sēpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele
Dumin. a 12-a d. Rosali, Ev. dela Mateiu, c. 19. gl. 3, a inv 1.		res. 1.	ap.
Duminecă	16 Mart. Diomid.	28 Augustin.	5 15 6 47
Luni	17 Mart. Miron.	29 Taiarea c. s. I.	5 16 6 45
Mărți	18 Mart. Flor. și Laur.	30 Benjamin.	5 17 6 43
Mercuri	19 Mart. Andreiu.	31 Rebeca.	5 19 6 41
Joi	20 Prof. Samuil.	1 Sept. Egidus.	5 20 6 39
Vineri	21 Apostol Tade.	2 Efraim.	5 21 6 8
Sămbătă	22 Mart. Agatonic.	3 Serafina.	5 22 6 35

Estract de Cognac-Quint.

Marca de scuire pentru
Estract de Cognac-Quint.

Spre a produce imediat un cognac escelent, sănētos și substanțial, care nu se póte deosebí de cognacul veritabil francez, recomand această specialitate **probată.**

Prețul pentru 1 chg. (de ajuns la 100 litri cognac) fl. 16 v. a., receptul se alătură gratuit. Eu garantez pentru cel mai bun succes și fabricat sănētos.

CRUȚARE DE SPIRT

se face prin neintrecuta mea **esență de întărit** vinarsul. Acesta dá beuturii un gust plăcut și picant și se află numai la mine de vânzare.

Prețul fi. 3.50 cr. pro chg. (la 600—1000 litri inclusive mandatul de instrucțiune).

Afară de aceste specialități oferz tot felul de esențe pentru fabricarea de **rum, rachiul de prune, trevere, amar** și a tuturor **licorurilor, spirtuóselor** fine esistentc, **de oțet și oțet de vin** de o calitate neintrecută. Recepte se alătură gratis la pachete.

Lista prețurilor franco.

Pentru fabricate sănētoșe se garantéză

KARL PHILIPP POLLAK

fabrică de specialități de esențe în Praga.

9 (6-50)

Reprentanți soliđi se caută.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu TIPARIUL LUI IOSIF LANG IN ORADEA-MARE.